

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการปรับปรุงพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบ เป้าหมายหลักคือ การแนวทางการปรับปรุงพื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้มีลักษณะทางกายภาพที่ส่งเสริม ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้เป็นศูนย์กลางของเมืองจึงทำให้การศึกษาในครั้งนี้มีความ เกี่ยวพันกับชุมชนและองค์ประกอบต่างๆของเมืองด้วย ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่โดยรอบวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารนอกจากจะต้องคำนึงถึงความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็น หลักแล้วยังต้องคำนึงถึงการปรับปรุงพื้นที่ให้สามารถรองรับกิจกรรมของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้ แนวทางการพัฒนาสามารถมีแนวทางร่วมกันได้และเกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

โดยแนวทางการศึกษาเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็ได้ข้อสรุปในเรื่อง ต่างๆคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติและปรัชญาของพระบรมธาตุเจดีย์ และในส่วนที่สองจะเป็นทฤษฎี ในด้านการอนุรักษ์พื้นที่ประวัติศาสตร์และการออกแบบชุมชนเมือง ซึ่งทฤษฎีต่างๆที่ได้ทบทวนไปนั้นถือเป็น เกณฑ์แนวทางการศึกษา ในขั้นต่อไปคือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยแนวทางการวิเคราะห์นอกจากจะ วิเคราะห์ในภาพรวมด้านเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมแล้ว ในการวิเคราะห์ทางกายภาพจะวิเคราะห์ในแต่ละ ระบบของเมืองเพื่อหาประเด็นการวิเคราะห์ เช่น การใช้ที่ดิน ระบบสัญจร พื้นที่เปิดโล่ง มุมมอง สถาปัตยกรรม เป็นต้น ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นนั้นสามารถนำไปสู่แนวความคิดในการปรับปรุงและโปรแกรม การออกแบบได้ โดยการนำเอากรอบทฤษฎีมาเป็นแนวทางหลักในการนำกรอบความคิดในการปรับปรุง และผล จากการศึกษาค้นพบประเด็นที่สำคัญอยู่ 2 ประเด็นคือ

1. จะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของพระบรมธาตุเจดีย์ในด้านคติความเชื่อ ปรัชญาในการ ก่อสร้างพระธาตุในพุทธศาสนา ตำนาน ประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเมืองกับพระ บรมธาตุเจดีย์ ซึ่งผลในการศึกษาประเด็นเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ ให้มีความเหมาะสมถูกต้องตามหลักคตินิยมและส่งเสริมความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพระ บรมธาตุเจดีย์ได้เป็นอย่างดี เช่น การให้ความสำคัญกับแกนตามทิศต่างๆโดยเฉพาะแกนทางด้านทิศเหนือของ ถนนราชดำเนินตามคติความเชื่อในการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นจุดหมายตาของเมืองและเป็นเสมือนหลัก เมืองซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนนครศรีธรรมราชในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นต้น

2. เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของเมืองและกิจกรรมของชุมชนในด้านต่างๆที่มีผลกระทบต่อวัด พระมหาธาตุวรมหาวิหารทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลในการศึกษาพบว่า องค์ประกอบและกิจกรรมของเมือง บางอย่างทำให้เกิดปัญหาต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและองค์ประกอบอื่นๆของเมือง เช่น การก่อสร้างอาคาร ที่มีความสูงบดบัง หรือข่มพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นที่หมายตาที่สำคัญของเมือง หรือการบุกรุกพื้นที่บริเวณแนว กำแพง และคูเมืองซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงขอบเขตของเมืองแสดงพัฒนาการของเมืองและเป็น องค์ประกอบของผังเมือง เป็นต้น

จากผลการศึกษาทั้ง 2 ประเด็นได้นำไปสู่การสรุปแนวความคิดในการออกแบบซึ่งถือได้ว่า เป็นบทสรุป ของแนวทางการปรับปรุงพื้นที่ โดยแนวทางการปรับปรุงพื้นที่นั้นเป็นการเสนอแนวทางที่มารองรับปัญหาและ ส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่ในด้านต่างๆตามผลของการวิเคราะห์ให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งสามารถสรุป ตามบริเวณของพื้นที่ได้ดังนี้คือ

1. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
2. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณทางตอนเหนือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงหอนาฬิกา
3. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณทางตอนใต้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถึงแนวกำแพงเมือง
4. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัด
5. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณกลุ่มศาสนาทางด้านทิศเหนือ
6. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมือง
7. ปรับปรุงพื้นที่บริเวณลานวัฒนธรรม

6.1 แนวทางการนำไปปฏิบัติ

การดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ในกรอบแบบปรับปรุงจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ คือเทศบาลนครนครศรีธรรมราช รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของพื้นที่ คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเองที่ต้องมองเห็นความสำคัญของการปรับปรุงพื้นที่ ซึ่งจะเกิดแรงผลักดันในการวางแผนและพัฒนาต่อไป สำหรับปัจจัยหลักในการพัฒนาอีกอย่างหนึ่งคือ งบประมาณในการพัฒนา โดยหน่วยงานของรัฐและทางวัดจะต้องเป็นผู้สนับสนุนและจัดหางบประมาณเพื่อก่อให้เกิดการดำเนินการ และเป็นเรื่องที่น่ายินดีว่าในการปรับปรุงพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารทุกครั้งประชาชนทั่วไปจะมีความต้องการที่จะสนับสนุนในด้านปัจจัยต่างอย่างเต็มที่ ทำให้เชื่อได้ว่าในการดำเนินการตามแผนพัฒนานั้นสามารถหางบประมาณเข้ามาใช้ในการดำเนินการได้ โดยอาจจะต้องแบ่งออกเป็นส่วนๆในการพัฒนาตามลำดับความสำคัญและงบประมาณที่มี

ในการควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นไปตามแผนการพัฒนานั้นจำเป็นต้องอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายผังเมือง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร เทศบัญญัติท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลบังคับและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยไม่ลิดรอนสิทธิของประชาชน ในขณะเดียวกันในการออกมาตรการใดๆก็ตามควรจะมีการทำประชาพิจารณ์เพื่อให้มาตรการเหล่านั้นสามารถนำไปปฏิบัติด้วยความร่วมมือของชุมชนและทำให้มาตรการเหล่านั้นประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์

การปรับปรุงพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบนั้นสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติได้ดังนี้

ลำดับ ในการ พัฒนา	รายการ ปรับปรุง	แนวทางในการนำไปปฏิบัติ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ		
			หน่วยงาน ท้องถิ่น	หน่วยงานร่วม	เอกชน
1	พื้นที่บริเวณ วัดพระ มหาธาตุวรม หาวิหาร	-เทศบาลนครนครศรีธรรมราชและสำนักจัด ผลประโยชน์ของวัดจัดหางบประมาณโดย การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไป ร่วมสม ทบทุนและบรรจวารงบประมาณลงใน แผนพัฒนา 5 ปีของเทศบาลเพื่อจัดสร งงบประมาณ	-เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช	-การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย -กรมศิลปากร -กรมการ ศาสนา	- กลุ่มอนุรักษ์ ท้องถิ่น -ประชาชน ทั่วไป

ลำดับ ในการ พัฒนา	รายการ ปรับปรุง	แนวทางในการนำไปปฏิบัติ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ		
			หน่วยงาน ท้องถิ่น	หน่วยงานร่วม	เอกชน
		- ขอการสนับสนุนงบประมาณจากการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร และกรมการศาสนา			
2	-พื้นที่บริเวณ ทางตอน เหนือวัดพระ มหาธาตุวรม หาวิหารถึง หอนาฬิกา	- เทศบาลดำเนินการรื้อย้ายหอนาฬิกาและ โยกย้ายศูนย์บริการสาธารณสุขและ ปรับปรุงเป็นพื้นที่เปิดโล่ง - เทศบาลนครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงาน หลักในการจัดหางบประมาณ และใช้ กฎหมายควบคุมอาคารและเทศบัญญัติ โดยเทศบาลขอความร่วมมือจากเจ้าของ อาคารอาจจะต้องสนับสนุนงบประมาณ ส่วนหนึ่ง - ขอการสนับสนุนงบประมาณจากกรม ศิลปากรและกรมการศาสนาดำเนินการ บูรณะฐานพระสยามและศาลพระเสื้อเมือง พร้อมทั้งทำป้ายบอกประวัติและความ เป็นมา โดยจัดทำเป็นโครงการบรรจุในแผน แม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรม	-เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช	-กรมศิลปากร -กรมการศาสนา	-เจ้าของอาคาร
3	-ที่บริเวณ ทางตอนใต้ วัดพระ มหาธาตุวรม หาวิหารถึง แนวกำแพง เมือง	- เทศบาลนครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงาน หลักในการจัดหางบประมาณ และใช้ กฎหมายควบคุมอาคารและเทศบัญญัติ โดยเทศบาลขอความร่วมมือจากเจ้าของ อาคารอาจจะต้องสนับสนุนงบประมาณ ส่วนหนึ่ง - วัดหน้าพระลานขอการสนับสนุน งบประมาณจากกรมศิลปากรและกรมการ ศาสนา ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ภายใน บริเวณวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งในเรื่องการควบคุมสิ่งปลูกสร้าง การ ดูแลพื้นที่โล่งและการดูแลรักษาต้นไม้ยืน ต้น	-เทศบาลนคร นครศรีธรรม -วัดหน้าพระ ลาน	-กรมศิลปากร -กรมการศาสนา	-เจ้าของอาคาร
4	-พื้นที่บริเวณ ศาลากลาง จังหวัด	- กรมศิลปากรดำเนินการบูรณะหอนพระ พุทธสิหิงค์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม โดยรอบหอนพระพุทธสิหิงค์ และให้กรม ศิลปากรประกาศขยายเขตโบราณสถาน รอบหอนพระพุทธสิหิงค์	-เทศบาลนคร นครศรีธรรม ราช	- กรมศิลปากร - องค์การโทร ศัพท	

ลำดับ ในการ พัฒนา	รายการ ปรับปรุง	แนวทางในการนำไปปฏิบัติ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ		
			หน่วยงาน ท้องถิ่น	หน่วยงานร่วม	เอกชน
		<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาลนครศรีธรรมราชดำเนินการขยายทางเท้าริมถนนราชดำเนินและทำทางเท้าสู่ศาลากลางและศาลจังหวัด - องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ดำเนินการย้ายเสาสูงโทรศัพท์ไปอยู่ตำแหน่งอื่น 	<ul style="list-style-type: none"> -เทศบาลนครนครศรีธรรมราช - วัดเสมาเมือง - โรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมศิลปากร - กรมการศาสนา 	
5	-พื้นที่บริเวณกลุ่มศาสนาทางด้านทิศเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> - กรมศิลปากรดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณหอพระอิศวร หอพระนารายณ์ พร้อมทั้งพิจารณาขอบเขตโบราณสถาน เพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคารในบริเวณที่ติดกับแนวเขตไม่ให้บดบังโบราณสถาน - วัดเสมาเมืองร่วมกับกรมศาสนา ดำเนินการควบคุมดูแลและรักษาอาคารสำคัญ ต้นไม้ภายในบริเวณวัด - เทศบาลนครศรีธรรมราชร่วมกับโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมืองดำเนินการเปิดรั้วและปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบวิหารพระเสมาชัย 	<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาลนครนครศรีธรรมราช - กรมที่ดิน - กรมประชาสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมศิลปากร - กรมแผนที่ทหาร - การเคหะแห่งชาติ 	- เจ้าของอาคาร
6	-พื้นที่บริเวณแนวกำแพงเมืองและคูเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - กรมศิลปากรดำเนินการขึ้นทะเบียนโบราณสถานคูเมืองทั้ง 4 ด้านและสานงานร่วมมือกับกรมแผนที่ทหารในการถ่ายภาพทางอากาศและกรมที่สำรวจแนวรั้ววัดกันเขตแนวที่ดิน - กรมศิลปากรร่วมมือกับเทศบาลนครศรีธรรมราชดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำพื้นที่คูเมือง กำแพงเมือง และร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์และการเคหะแห่งชาติในการจัดหาที่อยู่อาศัยหรือข้อแลกเปลี่ยนให้กับประชาชนที่ถูกรื้อย้าย - เทศบาลนครศรีธรรมราชใช้กฎหมายควบคุมอาคารและเทศบัญญัติ ควบคุมการก่อสร้างอาคารบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องของคูเมือง กำแพงเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - เทศบาลนครนครศรีธรรมราช 		

ลำดับ ในการ พัฒนา	รายการ ปรับปรุง	แนวทางในการนำไปปฏิบัติ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ		
			หน่วยงาน ท้องถิ่น	หน่วยงานร่วม	เอกชน
7	พื้นที่บริเวณ ลาน วัฒนธรรม	- เทศบาลนครศรีธรรมราชดำเนินการ ออกแบบปรับปรุงพื้นที่เปิดโล่งให้มีความ เหมาะสมในการเป็นพื้นที่หลักในการรองรับ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- เทศบาลนคร ศรีธรรมราช	- การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย	

หมายเหตุ : อาคารที่ก่อสร้างบนที่ดินกำแพงเมืองนั้นไม่จำเป็นต้องรื้อถอนทันที ควรรออนุญาตใช้
งานคุ้มค่าทางเศรษฐกิจหรือชำรุดแล้วจึงระงับมิให้มีการซ่อมแซม แล้วจึงประกาศห้ามใช้อาคารภายหลังตาม
เทศบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 แล้วจึงดำเนินการรื้อถอนต่อไป

ในแนวทางปฏิบัติทั้งหมดตามแผนการพัฒนานั้นจะเห็นได้ว่าเทศบาลนครศรีธรรมราชจะต้องเป็นผู้นำ
ในการพัฒนาเพราะเป็นเจ้าของพื้นที่โดยตรง ดังนั้นในการดำเนินการพัฒนาจะต้องได้รับความร่วมมือจาก
หน่วยงานภาครัฐ เอกชนรวมทั้งวัด เพื่อให้การดำเนินการสามารถเป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้

6.2 แนวทางการกำหนดมาตรการ

1. กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย การ
ท่องเที่ยว การศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ การอยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งไม่ใช่อาคาร
สูงและอาคารขนาดใหญ่พิเศษ

2. พื้นที่วัดระยะห่างจากเขตถนนราชดำเนินกับถนนพระบรมธาตุออกไปข้างละ 40.00 เมตร ทิศเหนือ
ตั้งแต่หอนาฬิกา แยกโรงช้างกับถนนตึกดิน ลงมาทางใต้จดแนวคลองป่าเหล้า ห้ามก่อสร้างดัดแปลง ใช้หรือการ
เปลี่ยนแปลงการใช้อาคารดังนี้

- อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 12 เมตร วัดจากถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุด ถึงส่วนที่สูงที่สุด
ของอาคาร
- อาคารที่มีพื้นที่ว่างปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมน้อย กว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่
แปลงที่ดินที่ก่อสร้าง
- อาคารที่มีความยาวด้านหน้าอาคารรวมกันเกิน 40.00 เมตร
- อาคารที่มีระยะห่างจากเขตทางสาธารณะน้อยกว่า 4.00 เมตร
- อาคารประเภทตึกแถว ห้องแถว ที่มีความยาวด้านหน้าอาคารรวม 40.00 เมตรมีระยะร่นห่าง
จากเขตที่ดินผู้อื่นน้อยกว่า 3.00 เมตร หรือห่างจากพื้นหรือผนังอาคารข้างเคียงน้อยกว่า
6.00 เมตร ในกรณีก่อสร้างในที่ดินแปลงเดียวกันหรือมีเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินคนเดียวกัน
- อาคารที่มีสีฉูดฉาด ให้ทาสีภายนอกอาคารมีความเข้มได้ไม่เกินกว่าความเข้มมาตรฐานปาน
กลางของสีที่บริษัทกำหนด และการใช้สีต้องมีความกลมกลืนในสีเดียวกันไม่น้อยกว่าร้อยละ
90 ของพื้นที่อาคาร
- การก่อสร้างและการติดตั้งป้ายทุกชนิด เว้นแต่ป้ายราชการ ป้ายบอกสถานที่ ทาง ถนน
อาคารร้านค้า ที่มีขนาดพื้นที่ป้ายไม่เกิน 3.00 ตารางเมตร มีเส้นทะแยงมุมไม่เกิน 3.50 เมตร

ก่อสร้างหรือติดตั้งสูงไม่เกิน 3.00 เมตร วัดจากระดับถนนหรือขอบทางที่ใกล้ที่สุด ถึงส่วนที่สูงที่สุดของขอบป้าย สำหรับป้ายชื่ออาคารและร้านค้าต้องติดชิดกับผนังอาคาร

- การประกอบกิจกรรมประเภทสถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- การประกอบกิจกรรมประเภทโรงแรม ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- อาคารสำหรับกอง เก็บ ขนถ่าย รวบรวมวัสดุ หรือสิ่งของอื่นๆ ที่เป็นประเภทของเก่าเหลือใช้ทุกประเภท

6.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการศึกษาแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่วัดพระมหาธาตุและพื้นที่โดยรอบในครั้งนี้นับว่า ยังคงมีรายละเอียดในประเด็นที่น่าสนใจซึ่งควรที่จะศึกษาเพิ่มเติมคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไข ว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งตรวจสอบแนวนโยบายและขั้นตอนในการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบความสำคัญของพื้นที่ในหลายมุมมอง เนื่องจากการมองเห็นปัญหาและความเร่งด่วนในการพัฒนาของเจ้าหน้าที่ราชการกับประชาชนอาจมีมุมมองที่แตกต่างกัน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่การเริ่มต้นโครงการนั้น จะทำให้ทราบความต้องการและแนวทางในการพัฒนาได้ถูกต้องมากขึ้น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประชาชนและผู้ออกแบบจะทำให้สามารถชี้แจงประเด็นต่างๆซึ่งกันและกัน ซึ่งสุดท้ายก็จะได้บทสรุปที่จะเป็นแนวทางที่คนส่วนใหญ่ยอมรับในการพัฒนา

นอกจากนี้การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ แหล่งที่มาของงบประมาณ ตลอดจนผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา จะทำให้เห็นโอกาสในการนำแบบที่ออกแบบไว้ไปใช้ในทางปฏิบัติจริงได้มากน้อยเพียงใด และสามารถนำเอาข้อมูลมาปรับปรุงแนวทางในการออกแบบให้เหมาะสมกับข้อจำกัดและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น

6.3 บทสรุป

การออกแบบปรับปรุงพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรวิหารและพื้นที่โดยรอบนี้ สิ่งที่ต้องตระหนักตลอดเวลาคือการให้ความสำคัญต่อพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นโบราณสถาน ที่มีชีวิตและอยู่ในจิตใจของประชาชนในภูมิภาคนี้มาตลอดเวลา ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมโดยรอบพระบรมธาตุเจดีย์ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป แต่ความสำคัญของพระบรมธาตุเจดีย์ก็มีได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัยนั้นเลย ดังนั้นแนวคิดหลักในการศึกษาครั้งนี้จะมีคำถามตลอดเวลาคือ จะทำอย่างไรไม่ให้สภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบพระบรมธาตุเจดีย์ไม่ทำลายความงามขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ได้ ซึ่งผลสรุปการศึกษาจะเป็นการบรรจบกันระหว่างความสำคัญของพระบรมธาตุเจดีย์กับวิถีชีวิตของชุมชนเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งความพอดีทั้งสองอย่างนี้จะเป็นอย่างดีนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงได้

การเสนอแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรวิหารและพื้นที่โดยรอบในครั้งนี้นับว่า เป็นทางเลือกหนึ่งในการปรับปรุงพื้นที่เท่านั้น ในการที่จะสรุปว่าแนวทางไหนดีที่สุดก็จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมดังที่ได้กล่าวไปแล้ว และผู้ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้อาจจะมีผู้สนใจในการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ

เพื่อให้มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์ที่สมบูรณ์และเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่
บริเวณนี้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย